

PM Rotel IV (Dnr KS 2021/986)

Promemorian - Professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare

Remiss från Utbildningsdepartementet

Remisstid den 1 november 2021

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Isabel Smedberg-Palmqvist anför följande.

Ärendet

Utbildningsdepartementet har remitterat promemorian *Professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare* till Stockholms stad för yttrande. I promemorian föreslås att ett nationellt professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare ska inrättas med syftet stärka skolprofessionerna, höja kvaliteten på utbildningen och öka skolprofessionernas attraktionskraft. Förslaget är framtaget i en reformvårdande anda och syftar därmed till att stärka befintliga strukturer som till exempel karriärstegsreformen. Av promemorian framgår att utbudet i det nationella professionsprogrammet ska utvärderas kontinuerligt och revideras för att möta de förändringar som sker i exempelvis föreskrifter inom utbildningsområdet, i samhället samt utifrån kunskapsläget inom skolforskningen över tid.

Programmet föreslås bestå av två bärande delar. En nationell struktur för kompetensutveckling för rektorer, lärare och förskollärare samt ett nationellt meriteringssystem för legitimerade lärare respektive förskollärare. Skolverket föreslås vara ansvarig myndighet för professionsprogrammet. Inom Skolverket ska ett råd för professioner i skolväsendet inrättas med företrädare för rektorer, lärare och förskollärare, huvudmän, universitet och högskolor. Rådet ska bistå Skolverket i arbetet med programmets olika delar.

Regleringen av professionsprogrammet planeras att träda i kraft den 1 juli 2023.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, utbildningsnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd och Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret är överlag positivt till ett nationellt professionsprogram för legitimerade lärare och förskollärare samt för rektorer. Programmet skulle bidra till yrkenas attraktivitet och ge förutsättningar för en nationell likvärdighet avseende den

kompetens som professionerna bör besitta. Dock menar stadsledningskontoret att vissa av förslagen i promemorian leder till ökade kostnader som kommunerna bör få kompensation för.

Utbildningsnämnden är i grunden positiv till ett nationellt professionsprogram för legitimerade lärare och förskollärare samt för rektorer. Nämnden instämmer i utredningens grundidé och konstaterar att förslaget om en nationell struktur har en god potential för att befrämja en likvärdig och kvalitativ kompetensutveckling som blir mindre avhängig huvudmännens olika förutsättningar. Nämnden avstyrker förslaget om att likställa undervisning vid universitet och högskola med undervisning i förskolan, fritidshemmet, i den obligatoriska skolan, gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan.

Bromma stadsdelsnämnd ställer sig positiv till förslaget om ett nationellt professionsprogram med syftet att öka attraktionskraften till förskolläraryrket.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd ställer sig positiv till förslaget om en nationell struktur för kompetensutveckling som innebär att rektorer, lärare och förskollärare ska få bättre möjligheter att under sitt yrkesliv bredda sin kompetens, utveckla sin undervisningsskicklighet, sitt ledarskap, specialisera sig eller göra karriär inom skolväsendet. Förhoppningen är att professionsprogrammet också ska leda till en mer likvärdig skola och förskola.

Kungsholmens stadsdelsnämnd är positiv till inrättandet av en nationell struktur för kompetensutveckling för lärare, förskollärare och rektorer. En nationell struktur skulle skapa mer likvärdiga förutsättningar för lärare och förskollärare att höja sin kompetens och utvecklas under sin yrkestid oavsett huvudman.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd bedömer att förslagen i promemorian som helhet medför positiva konsekvenser för förskolan. Med ökade möjligheter att göra karriär inom förskolan följer en ökad attraktivitet för yrket och förbättrade möjligheter för förskolan att anställa kompetenta förskollärare.

Mina synpunkter

En rustad skola som kan möta alla elevers behov kommer att vara helt nödvändig för att vi ska klara framtidens utmaningar. Att fortsatt stärka läraryrket och förskolläraryrkets status är i sin tur viktiga uppdrag i det fortsatta arbetet att förbättra svensk skola. Som stadsledningskontoret lyfter fram skulle ett professionsprogram inte bara öka attraktiviteten för yrkena utan även ge förutsättningar för en nationell likvärdighet gällande den kompetens som professionerna bör besitta. Jag välkomnar i stort de förslag som lyfts fram i promemorian Ett nationellt professionsprogram för rektorer, förskollärare och lärare. Samtidigt innebär en del av promemorians förslag praktiska utmaningar i planering och utförande samt ökade kostnader för kommunerna som bör kompenseras.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Stockholm den 20 oktober 2021

ISABEL SMEDBERG-PALMQVIST

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Promemoria - Professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Remissammanställning

Ärendet

I promemorian föreslås att ett nationellt professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare ska inrättas med syftet stärka skolprofessionerna, höja kvaliteten på utbildningen och öka skolprofessionernas attraktionskraft. Förslaget är framtaget i en reformvårdande anda och syftar därmed till att stärka befintliga strukturer som till exempel karriärstegsreformen. Av promemorian framgår att utbudet i det nationella professionsprogrammet ska utvärderas kontinuerligt och revideras för att möta de förändringar som sker i exempelvis föreskrifter inom utbildningsområdet, i samhället samt utifrån kunskapsläget inom skolforskningen över tid.

Programmet föreslås bestå av två bärande delar. En nationell struktur för kompetensutveckling för rektorer, lärare och förskollärare samt ett nationellt meriteringsystem för legitimerade lärare respektive förskollärare. Skolverket föreslås vara ansvarig myndighet för professionsprogrammet. Inom Skolverket ska ett råd för professioner i skolväsendet inrättas med företrädare för rektorer, lärare och förskollärare, huvudmän, universitet och högskolor. Rådet ska bistå Skolverket i arbetet med programmets olika delar.

Regleringen av professionsprogrammet planeras att träda i kraft den 1 juli 2023.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, utbildningsnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd och Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 1 september 2021 har i huvudsak följande lydelse.

I promemorian, som knyter an till kommunfullmäktiges mål I Stockholm när barn sin fulla potential då Stockholms skolor och förskolor är de bästa i Sverige, föreslås att ett nationellt professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare ska inrättas med syftet att stärka skolprofessionerna, höja kvaliteten på utbildningen och för att öka skolprofessionernas attraktionskraft. Flera av förslagen ligger väl i linje med Stockholms stads arbete med lärares karriärutveckling.

Av promemorian framgår att utbudet i det nationella professionsprogrammet ska utvärderas kontinuerligt och revideras för att möta de förändringar som sker i exempelvis föreskrifter inom utbildningsområdet, i samhället samt utifrån kunskapsläget inom skolforskningen över tid. Stadsledningskontoret instämmer i vikten av kontinuerlig utveckling och vill även understryka vikten av att programmets utbud till målgrupperna förskollärare och rektor ökas och att kompetensutvecklingsinsatserna utformas utifrån respektive yrkesgrupps uppdrag. Stadsledningskontoret kan dock konstatera att förslaget innebär en centralisering av frågorna och att beslut som idag hanteras av arbetsmarknadens parter nu flyttas över till regeringsnivå.

Stadsledningskontoret anser att vissa av förslagen i promemorian leder till ökade kostnader som kommunerna bör få kompensation för. Stadsledningskontoret synpunkter på respektive förslag sammanfattas nedan.

Synpunkter gällande förslag 6.1 – Staten ska ta ett tydligare ansvar för rektorers, lärares och förskollärares professionsutveckling
Stadsledningskontoret är överlag positivt till ett nationellt professionsprogram för legitimerade lärare och förskollärare samt för rektorer. Programmet skulle bidra till yrkenas attraktivitet och ge förutsättningar för en nationell likvärdighet avseende den kompetens som professionerna bör besitta. Stadsledningskontoret vill understryka att det föreslagna professionsprogrammet ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet så att programmet kan leda till en mer likvärdig förskola och skola.

De erfarenheter som finns hos huvudmän som infört meritering i samband med att karriärstegsreformen infördes, bör tillvaratas vid utarbetandet av det nationella meriteringssystemet. I de fall huvudmän har befintliga meriteringssystem är det angeläget att valideringsmöjligheter införs för de lärare som redan har erhållit meritering.

Det föreslagna programmet ger ett ökat fokus på nationella behov och stadsledningskontoret anser att det finns risk för undanträngning av annan kompetensutveckling, och vill därför understryka vikten av utrymme för fortsatta lokala kompetensutvecklingsinsatser.

Det konstateras att det krävs att tillräckligt många lärare ges möjlighet att uppfylla kraven på meriteringsnivå meriterad lärare, för att det föreslagna systemet ska fungera. Huvudmännen föreslås ha en skyldighet att ge sina lärare och förskollärare möjlighet till sådan kompetensutveckling som också är meriterande. Stadsledningskontoret kan konstatera att det varken finns någon ekonomisk analys eller någon föreslagen ekonomisk kompensation. Stadsledningskontoret anser att huvudmännen ska få ekonomisk kompensation för de förslag som leder till ökade kostnader.

Synpunkter gällande förslag 6.2 – Den nationella strukturen för kompetensutveckling ska innehålla olika insatser med olika syften

Den nationella strukturen för kompetensutvecklingsutbudet ska byggas upp över tid och bestå av redan befintliga insatser som bör utvecklas, samt nya insatser. Utbudet ska kontinuerligt utvärderas och revideras för att möta aktuella behov och insatserna ska möta flera syften.

Stadsledningskontoret anser att en nationell struktur bidrar till ett främja likvärdig och kvalitativ kompetensutveckling som blir mindre beroende av huvudmännens olika förutsättningar. Det är av vikt att styrning och syfte med insatserna klargörs på olika nivåer för att professionsprogrammet ska få avsedd verkan. Stadsledningskontoret ser ett behov att förtydliga det nationella professionsprogrammets roll i förhållande till övriga nationella professionssatsningar.

Vidare vill stadsledningskontoret understryka vikten av ett rikt och varierat utbud av olika insatser samt att även tidsmässigt längre satsningar, som exempelvis speciallärarespecialisering eller utbildningar på avancerad nivå, bör ingå i professionsprogrammet.

Stadsledningskontoret vill understryka att alla förutsättningar identifieras innan professionsprogrammet med tillhörande meriteringssystem implementeras samt att huvudmännen får ersättning för att tillhandahålla dessa nödvändiga förutsättningar.

Synpunkter gällande förslag 6.3 – Det nationella meriteringssystemet ska innehålla två meriteringsnivåer för legitimerade lärare respektive förskollärare

I promemorian föreslås att det ska krävas fyra års erfarenhet för förskollärare/lärare som arbetar på skolor med särskilt svåra förutsättningar och åtta års erfarenhet på övriga skolor för meriteringsnivån meriterad. Villkoren för särskilt meriterad ska vara att ha avlagt en licentiat- eller doktorsexamen avseende ämnesdidaktik eller ett ämne som helt eller huvudsakligen kan hänföras till ett undervisningsämne inom skolväsendet eller inom det specialpedagogiska ämnesområdet. Därtill ska läraren eller förskolläraren ha visat särskild pedagogisk skicklighet under minst fyra års tjänstgöring som lärare eller förskollärare inom skolväsendet, eller ha universitet på universitet eller högskola.

Stadsledningskontoret förstår intentionen av den föreslagna skillnaden i tid för att anses nå meriteringsnivån meriterad, men ser utmaningar kopplat till förslaget. Erfarenheter från det samlade statsbidraget för karriärtjänster, som innehåller en pott till skolor med särskilt svåra

förutsättningar och en pott till övriga skolor, visar att delvis olika skolor identifieras som skolor med särskilt svåra förutsättningar olika läsår. Det får konsekvenser i form av att framförhållning och planeringen har försvårats och att administrationen kring hanteringen av statsbidraget har ökat. Mot bakgrund av det anser stadsledningskontoret att meriteringsnivåerna inte bör utformas på dessa grunder, i och med att också detta riskerar att försvåra framförhållning och planering.

I promemorian föreslås att förskollärare ska kunna uppnå meritering och särskild meritering vilket medför ökade kostnader för huvudmännen. Däremot framkommer det inte ifall legitimerade förskollärare i framtiden ska omfattas av karriärstegsreformen, vilket de alltså inte gör idag. I den statliga utredningen *Förskola för alla barn* (SOU 2020:67) föreslås att förskollärare som arbetar på särskilt utsatta förskolor ska kunna inrätta förste förskollärare. Stockholms stad har gällande det förslaget ställt sig positiva till att legitimerade förskollärare ska kunna utses till förste förskollärare i samtliga förskolor, och inte enbart särskilt utsatta, samt även i förskoleklasser. Av promemorian framgår att professionsprogrammet tillsammans med statsbidraget ska bidra till att fler förstelärartjänster kan utses i socioekonomiskt svaga områden. Stadsledningskontoret anser att om den intentionen ska kunna införlivas så skulle det vara fördelaktigt om även förskolan inkluderas i statsbidraget för karriärtjänster.

Stadsledningskontoret anser att det finns anledning att inte likställa undervisning vid universitet och högskola med undervisning i förskola, fritidshem, obligatorisk skolan, gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan, då det finns väsentliga skillnader i undervisningen i de olika skolformerna.

Stadsledningskontoret anser att det även bör tydliggöras vilka övriga krav som ska uppfyllas i meriteringsprogrammet, exempelvis gällande erfarenhet efter examen och anställningsform för alla berörda yrkeskategorier.

Synpunkter gällande förslag 6.4 – Karriärstegsreformen kopplas till det nationella meriteringssystemets meriteringsnivåer

Tydliga kvalifikationskrav, transparens vid rekryteringar tillsammans med en tydlig och kommunicerad roll- och ansvarsbeskrivning är väsentliga för karriärstegsreformens legitimitet. Stadsledningskontoret instämmer därför med förslaget om meritering och särskild meritering som en grund för befattningarna förstelärare och lärare med lektorat.

Stadsledningskontoret vill understryka att den prövning av kompetens som beskrivs i förslaget genomförs på ett rättssäkert sätt. Utredningens förslag om att bedömning av undervisningskvalitet kan ske genom kollegial observation är inte i linje med den formalisering med kriterier som en meriteringsprövning innebär. Även om kollegial observation har fördelar då det är ett utvecklande och etablerat arbetssätt inom förskolan, finns det risker då bedömningen riskerar att inte bli likvärdig. En gemensam utvärderingsmodell skulle kunna bidra till en likvärdig bedömning.

I promemorian föreslås att karriärstegsreformen kopplas ihop med meriteringssystemet på så vis att efter viss tid ska endast en meriterad lärare kunna utses till förstelärare och endast en särskilt meriterad lärare utses till lektor. För att sammankopplingen mellan system ska fungera föreslås dels en övergångsperiod med tillhörande övergångsbestämmelser. Stadsledningskontoret ser en möjlig farhåga att det vid införandet av de nya reglerna kan de flesta av tjänsterna vara tillsatta på gamla grunder och att det därmed kan bli få möjligheter för nya att meritera sig. Det finns alltså en möjlig risk för en inläsningseffekt under övergångsperioder för huvudmän med mindre organisationer.

Såsom tidigare påpekats vill stadsledningskontoret understryka vikten av att även förskolan inkluderas i karriärstegsreformen.

Synpunkter gällande förslag 6.5 – Skolverket ska vara den myndighet som ansvarar för det nationella professionsprogrammet

Stadsledningskontoret instämmer i utredningens förslag att ge Skolverket i uppdrag att ansvara för det nationella professionsprogrammet. Stadsledningskontoret vill understryka att ett statligt ansvarstagande för det nationella professionsprogrammet även bör innehålla en skyl-

dighet att finansiera programmet och kompensera huvudmännen för eventuella ökade kostnader. Administrationen kring programmet bör vidare utformas på ett tidseffektivt sätt för såväl deltagare som huvudmän.

Synpunkter gällande förslag 6.6 – 6.8 – Ett råd för professioner i skolväsendet ska inrättas för att säkerställa professionernas inflytande, rådet för professioner i skolväsendet ska identifiera behov av kompetensutveckling och vara rådgivande till Skolverket samt rådet för professioner i skolväsendet ska bistå Skolverket i arbetet med meriteringssystemet. Stadsledningskontoret anser att erfarenheter från övriga skolmyndigheter bör tillvaratas vid utformningen av det nationella professionsprogrammet och det tillhörande meriteringssystemet. Även de erfarenheter kring meriteringssystem som finns hos huvudmän och lärare bör tillvaratas. Vidare bör referensgrupper med olika inriktning knytas till såväl Skolverkets och Rådet för professioner i skolväsendets arbete med programmet.

Stadsledningskontoret understryker vikten av att det nationella programmet behöver ta hänsyn till behovet av lokala kompetensutvecklingsinsatser utifrån de lokalt identifierade behoven. Såsom tidigare nämnts bör även ett valideringssystem av meriteringsprogram som har genomförts lokalt erbjudas.

Synpunkter gällande förslag 6.9 – Ansökan om meritering ska vara avgiftsbelagd och beslut om meriteringsnivå ska vara möjlig att överklaga. Stadsledningskontoret instämmer i förslaget och vill understryka vikten av möjligheten att kunna överklaga beslut om meriteringsnivå.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 23 september 2021 följande.

1. Utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 21 augusti 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Flera av förslagen i promemorian ligger väl i linje med tidigare beslut av utbildningsnämnden samt förvaltningens tidigare arbete med lärares karriär. Utbildningsförvaltningen tillstyrker generell förslagen i promemorian, men lämnar nedan synpunkter på några delar. Förslagen i promemorian vänder sig i hög utsträckning till målgruppen legitimerade lärare. Delar av promemorian, framför allt kapitel 2 och 3, har liten koppling till förskolan som skolform och dess särskilda förutsättningar och utmaningar. Av promemorian framgår att utbudet i det nationella professionsprogrammet ska utvärderas kontinuerligt och revideras för att möta de förändringar som sker i exempelvis föreskrifter inom utbildningsområdet, i samhället samt utifrån kunskapsläget inom skolforskningen över tid. Förvaltningen vill här understryka vikten av att programmets utbud till målgrupperna förskollärare och rektor ökas.

Förvaltningens synpunkter på förslag 6.1

Utbildningsförvaltningen är i grunden positiv till ett nationellt professionsprogram för legitimerade lärare och förskollärare samt för rektorer. Ett sådant program bidrar till yrkenas attraktivitet och ger förutsättningar för en nationell likvärdighet avseende den kompetens som professionerna bör besitta. Utbildningsförvaltningen vill understryka betydelsen av att det nationella professionsprogrammet vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet samt utvecklas i samarbete med såväl profession, skolhuvudmän som lärosäten. Förvaltningen vill vidare betona betydelsen av att tillvarata internationella erfarenheter från uppbyggnad av professionsprogram.

I samband med karriärstegsreformens införande beslutade flera huvudmän om att meritering var önskvärt i samband med rekrytering. Innehåll och erfarenheterna hos olika huvudmän av de olika meriteringarna bör tillvaratas vid utarbetandet av det nationella meriteringssystemet. Utbildningsnämnden beslutade tidigt (dnr 09–201/1320) om ett meriteringssystem för lärare och ett sådant system upphandlades initialt av förvaltning 2013. Idag finns cirka 150 lärare vid stadens skolor som genomgått det upphandlade meriteringssystemet och förvaltningen är angelägen om att en valideringsmöjlighet införs för de lärare som erhållit meritering. Vidare bör förvaltningens erfarenheter av arbetet med lärares meritering tillvaratas vid utarbetandet av det nationella meriteringssystemet.

Förvaltningen vill understryka att flera, i det systematiska kvalitetsarbetet, lokalt identifierade utvecklingsbehov sannolikt inte fullt ut kan rymmas inom ett nationellt professionsprogram. Det är därför angeläget om att det även fortsättningsvis finns utrymme för lokala kompetensutvecklingsinsatser under skolåret. Förvaltningen förespråkar vidare ett ökat nationellt ansvar för kompetensförsörjningen i skolväsendet genom en utbyggnad och förstärkning av grundutbildningen jämte andra långsiktiga kompetensutvecklingssatsningar avseende förskollärare, mot bakgrund av det förhållandevis låga utbudet av legitimerade förskollärare. Promemorians förslag innehåller inte några skrivningar eller analyser av ekonomiska eller administrativa konsekvenser för huvudmännen. Förvaltningen betonar att ett statligt professionsprogram, inklusive de administrativa system som kommer att behöva utarbetas så att de stöder och underlättar huvudmäns och professionernas arbete, bör finansieras med statliga medel i alla delar.

Förvaltningens synpunkter på förslag 6.2

Förvaltningen instämmer i utredningens grundidé och konstaterar att förslaget om en nationell struktur har en god potential för att befrämja en likvärdig och kvalitativ kompetensutveckling som blir mindre avhängig huvudmännens olika förutsättningar. Förslaget om att införliva de olika insatser för kompetens-utveckling, som idag rymms inom de nationella skolutvecklings-programmen, i en sammanhållen struktur med tydlig målsättning i ett program ger såväl långsiktighet som bättre möjligheter till uppföljning. För att professionsprogrammet ska bli ett kraftfullt verktyg för undervisningsutveckling i samtliga skolformer krävs att styrning och syfte med insatserna klargörs på olika nivåer, akademisk kontra praktisknära kompetensutveckling och mer kollegiala utbildningsprocesser.

I promemorian understryks betydelsen av att förskollärare, lärare och rektor bedriver, och bidrar till, forskning inom respektive skolform som en nödvändig förutsättning för att utbildningen ska uppfylla skollagens krav på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. I detta behöver det nationella professionsprogrammets roll förtydligas i relation till övriga nationella professionssatsningar. Exempelvis gäller detta det nya statsbidraget för praktisknära forskning och den nationella försöksverksamheten med praktisknära forskning inom ramen för ULF-avtalen. Även förhållandet till Skolforskningsinstitutets roll och erbjudande behöver klargöras. Förvaltningen vill betona vikten av att ett nationellt professionsprogram innehåller ett rikt och varierat utbud av olika insatser. Förvaltningen vill särskilt understryka vikten att programmet innehåller insatser som även vänder sig till lärare och rektor inom särskolan och lärare i praktiskt-estetiska ämnen samt yrkesämnen.

Förvaltningen understryker vikten av att det nationella professionsprogrammet innehåller tidsmässigt längre satsningar, exempelvis speciallärarespecialisering eller utbildningar på avancerad nivå såsom magister-, master- och forskarutbildning.

För att säkra vetenskaplig grund bör universitetens, övriga lärosäten och Yrkehögskolans poänggivande kurser, inklusive de som tillhör den avancerade nivån, vara ryggraden i programmet. Genomförandet av det nationella professionsprogrammet fordrar att en rad förutsättningar är på plats. Dessa förutsättningar behöver identifieras inför implementeringen av programmet. Staten behöver här ta ansvar för att, utöver finansiering av själva programmet, även bidra till finansiering av nödvändiga förutsättningar.

Förvaltningens synpunkter på förslag 6.3

Förvaltningens uppfattning är att möjligheten att få de olika meriteringsnivåerna ska bygga på ett entydigt regelverk, där samma krav på erfarenhet ska gälla för att bli meriterad som särskilt meriterad.

I promemorian föreslås att det ska krävas fyra års erfarenhet för förskollärare/lärare som arbetar på skolor med särskilt svåra förutsättningar och åtta års erfarenhet på övriga skolor. Utbildningsförvaltningen uppfattning är att det ska vara samma erfarenhets-längd oavsett. Förvaltningen föreslår att förskolläraren/läraren ska ha sex års erfarenhet, motiverat av att lärare i grund- och gymnasieskola (inklusive särskolan) oftast undervisar och arbetar i tre-årscyklar. Förvaltningens skäl till att avvisa förslaget grundar sig i förvaltningens arbete med, och konsekvenserna av, det nya samlade statsbidraget för karriärtjänster. Det nya samlade statsbidraget för karriärtjänster innehåller två pottar – en pott till skolor med särskilt svåra förutsättningar och en pott till övriga skolor. Statsbidraget bygger på att Skolverket årligen identifierar vilka skolor som anses ha extra svåra förutsättningar. När det nu tillämpas för andra året i rad kan konstateras att de befarade konsekvenserna, som förvaltningen uppmärksammade utbildningsdepartementet på i juni 2020 (dnr 2.3.4.-5480/2020) visat sig vara korrekta. De befarade konsekvenserna, bland annat i form av att delvis olika skolor identifierats som skolor med särskilt svåra förutsättningar olika läsår, att planering och framförhållning försvårats, att friutrymmet minskat samt en ökad administration, har besannats. Vi vet också att hur huvudmän valt att organisera sina skolor har stor betydelse för huruvida en skola bedöms ha särskilt svåra förutsättningar eller ej.

I utbildningsförvaltningens riktlinjer för karriärstegsreformen förtydligas det nationella kravet på dokumenterad erfarenhet. Kravet förtydligades med att erfarenheten ska ha erhållits efter det att läraren fått examen, att läraren arbetat minst halvtid samt att erfarenheten hämtats från de skolformer och de ämnen som läraren har behörighet för. Förvaltningen föreslår att det kommande meriteringsprogrammet har motsvarande krav. Karriärstegsreformen, i dess nuvarande form, omfattar inte förskollärare utan endast legitimerade lärare som undervisar i den obligatoriska skolan på gymnasie- och gymnasiesärskolan samt inom vuxenutbildningen. Då förstelärare och lektor inte är skyddade titlar finns det huvudmän som infört förste förskollärare på fritidshemmet och inom förskolan. Utbildningsförvaltningens riktlinjer för reformen stipulerar att befattningarna förstelärare och lärare med lektorat endast får innehas av de lärare som uppfyller kraven i statsbidragsförordningen, vilket bland annat gör att legitimerade förskolelärare inte omfattas. I promemorian föreslås att förskollärare ska kunna uppnå meritering och särskild meritering, men det framgår inte huruvida legitimerade förskollärare i framtiden kommer att omfattas av karriärstegs-reformen. I den statliga utredningen Förskola för alla barn föreslås att förskollärare som arbetar på särskilt utsatta förskolor ska kunna inrätta förste förskollärare. Utbildningsförvaltningen har i sitt remissvar (dnr 1.6.1–2241/2021) ställt sig positiva till att legitimerade förskollärare ska kunna få förste förskolelärartjänster i samtliga förskolor, inte endast i särskilt utsatta, samt i förskoleklassen. Förvaltningens uppfattning är att undervisningen i förskolan och fritidshemmet bör omfattas av en utvidgad karriärstegsreform och därmed att även legitimerade förskollärare kan söka karriärtjänsterna förstelärare och en karriärtjänst som lektor.

Förvaltningen avstyrker förslaget om att likställa undervisning vid universitet och högskola med undervisning i förskolan, fritidshemmet, i den obligatoriska skolan, gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan. Skälet till avstyrkan är att det är väsentliga skillnader i att undervisa barn i förskolan, elever i den obligatoriska skolan, gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan och att undervisa studenter vid ett lärosäte. I förvaltningens riktlinjer för karriärstegsreformen stipuleras att, kravet för att erhålla ett lektorat det vill säga en karriärtjänst som lektor, är att läraren har skolverkslegitimation som lektor eller har erhållit titeln lektor i Stockholms stad eller av annan huvudman. Skolverket utfärdade lektorslegitimationer fram t.o.m. den 30 juni 2014 och därefter blev det upp till varje huvudman att utnämna lektorer. Bland kraven för att utnännas, få titeln lektor, är bland annat att läraren genom dokumentation kan redovisa minst fyra års väl vitsordat arbete med undervisning inom ramen för en eller flera anställningar inom skolväsendet.

Förvaltningen understryker att, för att uppfylla villkoren för särskilt meriterad ska förskolläraryrket/lärareryrket räknas efter det att läraren erhållit sin behörighetsgivande examen, att erfarenheten ska bygga på minst halvtid samt att undervisningen ska ha bedrivits i den skolform och i förekommande fall i de ämnen och i de årskurser som läraren har behörighet för.

Förvaltningens synpunkter på förslag 6.4

Förvaltningens uppfattning att tydliga kvalifikationskrav, transparens vid rekryteringar tillsammans med en tydlig och kommunicerad roll- och ansvarsbeskrivning är väsentliga för karriärstegsreformens legitimitet. Förvaltningen välkomnar därför förslaget om meritering och särskild meritering som en grund för befattningarna förstelärare och lärare med lektorat. Förvaltningen vill framhålla att det inte finns en samlad bild eller definition av innebörden av undervisningsskicklighet, det som sker i mötet mellan förskolläraren/läraren och barn/elev. Det är stor skillnad på hur skickligheten ter sig och manifesteras beroende på skolform. Utredningens förslag om att bedömning av undervisningens kvalitet kan ske genom kollegial observation är inte i linje med den formalisering med kriterier som en meriteringsprövning innebär. Förvaltningen vill betona vikten av att den prövning av kompetens som beskrivs i förslaget genomförs på ett rättssäkert sätt. Strukturer för samverkan mellan huvudmän, lärosäten och skolmyndigheter behöver tas fram i detta arbete. Förvaltningen har i ett tidigare remissvar (dnr 1.6.1–2897/2018) avstyrkt förslaget om att *strikt* koppla karriärstegsreformen till professionsprogrammets kompetensnivåer. Förvaltningen menar att det även efter att meriteringsprogrammet genomförts bör finnas en möjlighet för huvudmän att utifrån identifierade, mycket specifika behov, i verksamheten frångå kravet på meritering vid rekrytering till de tjänster som omfattas av statsbidraget för karriärtjänster.

Förvaltningens synpunkter på förslag 6.5

Utbildningsförvaltningen är positiv till att Skolverket ges i uppdrag att ansvara för det nationella professionsprogrammet. Skolverket har idag uppdrag att utfärda legitimationer och delarna i det framtida professionsprogrammet kommer till stor del att vända sig till legitimerade förskollärare och lärare. Förvaltningen vill betona att ett statligt ansvarstagande för ett nationellt professionsprogram bör innehålla en skyldighet att finansiera programmets olika kurser och insatser. Vidare vill förvaltningen betona att administrationen kring programmet utformas på ett tidseffektivt sätt och därmed inte skapar onödig administration för programmets deltagare eller för skolhuvudmännen.

Förvaltningens synpunkter på förslag 6.6 – 6.8

Utbildningsförvaltningen konstaterar att det råd som ska bistå Skolverket i arbetet med det nationella professionsprogrammet samt med meriteringssystemet har en mycket grannlaga uppgift framför sig. Då innehållet i det nationella professionsprogrammet kommer att vara omfattande för att täcka de mer generella behoven inom olika skolformer, ämnesutveckling och ämnesdidaktik, övergripande skolutvecklingsbehov samt skolledarsatsningar av olika slag, ser förvaltningen ett behov av att referensgrupper med olika inriktning knyts till Skolverkets och Rådet för professioner i skolväsendets arbete med programmet. Erfarenheter och insikter, med bärighet på ett nationellt professionsprogram och meriteringssystem, hos övriga skolmyndigheter bör tillvaratas vid utarbetandet av dessa. Förvaltningen understryker ytterligare en gång att utformandet av det nationella programmet behöver ta hänsyn till behovet av lokala kompetensutvecklingsinsatser utifrån identifierade behov. Förvaltningen understryker även att de erfarenheter av meriteringsprogram som finns hos skolhuvudmän och lärare tillvaratas i utarbetandet av det nationella meriteringsprogrammet samt att valideringsmöjligheter erbjuds.

Förvaltningens synpunkter på förslag 6.9

Förvaltningen understryker vikten av möjligheten att överklaga beslut om meriteringsnivå.

Bromma stadsdelsnämnd

Bromma stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 23 september 2021 följande.

Bromma stadsdelsnämnd överlämnar tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 31 augusti 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget om ett nationellt professionsprogram med syftet att öka attraktionskraften till förskolläraryrket. Forskning framhåller att medarbetarnas kompetensnivå är den viktigaste faktorn för att skapa goda lärande- och utvecklingsmöjligheter för barnen. De utbildningar som erbjuds behöver vara relevanta och spegla samhällets förändring och därför ställer sig förvaltningen positiv till förslaget om en nationell struktur för kompetensutveckling där staten har ett större inflytande och ansvar för utbudet. Därtill är förslaget kring att ett särskilt råd, med representanter från professionen som ska bistå Skolverket i att identifiera aktuell kompetensutveckling, positivt för att säkerställa att utbudet överensstämmer med de behov som verksamheten identifierar. Att rådet också får i uppdrag att föra en dialog med de olika företrädarna för elever är positivt för att säkerställa barnperspektivet i innehållet. Förslaget att hela programmet ska vara föränderligt under tid och anpassas ser förvaltningen som positivt så att skolprofessionen följer aktuell skolforskning och övriga samhällsstrukturer. Förslaget att införa ett nationellt meriteringssystem ställer sig förvaltningen positiv till då det möjliggör för förskollärare att göra karriär och få ett erkännande att de är skickliga förskollärare. Förvaltningen ser vidare att ansvarig myndighet för meriteringen utreder utmaningen i att meriterade medarbetare, under till exempel ett längre tjänsteuppehåll, inte längre når de kvalifikationer som krävs för att nå meritering. Det finns erfarenheter från lärarlönelyftet som visar att inte alla medarbetare upprätthåller den nivå som låg till beslut för att erhålla ersättningen och att det inte enbart är kopplat till arbetsgivarens ansvar att använda kompetensen till särskilt meriterade uppdrag.

Förvaltningen ser viss problematik med att kvalificeringen till att erhålla meriteringsnivån meriterad byggs på att åtta års erfarenhet av undervisning i skolväsendet eller fyra års erfarenhet av undervisning i skolor med särskilt svåra förutsättningar. En sådan konstruktion riskerar att försvåra rekryteringen av nyutexaminerade förskollärare till förskolor som inte har klassificerats med särskilt svåra förutsättningar då detta är en långsammare väg mot meritering för den enskilde förskolläraren. Den myndighet som ska klassificera förskolor med särskilt svåra förutsättningar behöver också en framförhållning i den klassificeringen så att den enskilde förskolläraren inte väljer att undervisa vid en förskola som sedan förlorar sin klassificering. Utredningens koppling av meriteringsnivåerna till karriärstegsreformen förutsätter att även förskolan innefattas i karriärstegsreformen, ett förslag som lämnas i SOU 2020:67. Om förslaget att inrätta förste förskollärare till de enbart förskolor i socioekonomiskt svaga områden kan detta också komma att påverka möjligheten negativt för socioekonomiskt starka områden att kunna rekrytera meriterade förskollärare. Detta då möjligheten att utse förste förstelärare enligt förslaget i utredningen enbart ska koncentreras till förskolor med extra svåra utmaningar.

Förslaget om kollegiala observationer som en del av meriteringsförfarandet är förvaltningen som helhet positiv till men kan samtidigt vara problematiskt utifrån ett barnperspektiv. Om förslaget innebär att det är förskollärare som ska observera andra förskollärare finns det en risk att närvaron med barnen blir mindre och att därmed undervisningens kvalitet försämras. Samtidigt är kollegiala observationer en viktig del i att utveckla arbetssätt och professionen och så länge det inte blir för frekvent kan det vara en möjlig väg att gå alternativt att det blir andra befattningar inom förskolan som gör denna bedömning.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 23 september 2021 följande.

1. Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 3 september 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Nationellt sammanhållet system

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget om en nationell struktur för kompetensutveckling som innebär att rektorer, lärare och förskollärare ska få bättre möjligheter att under sitt yrkesliv bredda sin kompetens, utveckla sin undervisningsskicklighet, sitt ledarskap, specialisera sig eller göra karriär inom skolväsendet.

Förhoppningen är att professionsprogrammet också ska leda till en mer likvärdig skola och förskola. Det är angeläget att hitta sätt och strukturen till en mer likvärdig skola och förskola.

Likvärdig utbildning för alla barn och elever

Alla barn och elever har rätt till en utbildning av god kvalitet inom varje skolform oavsett vem som är huvudman och var man bor. I skrivelsen redovisas resultat som går i motsatt riktning. Skolverkets lärarprognos 2019 visar på en lärarbrist på 45 000 lärare till år 2035 trots ett ökat antal platser på lärarutbildningarna och att fler lärare examinerats de senaste åren. Den huvudsakliga orsaken är att antalet barn och elever ökar i högre takt än antalet lärare. Brist på lärare med hög kompetens påverkar möjligheterna till en likvärdig förskola och skola. Hur man ska råda bot på lärarbristen ingår inte i programmet men kommer ändå ha avgörande betydelse för hur väl förskolan och skolan lyckas bedriva likvärdig utbildning.

Meritering, kvalificering, bedömning av undervisningens kvalitet och en skola på vetenskaplig grund

Skrivelsen tar upp olika faktorer som kan vara meriterande och att de kan vara lokalt anpassade. Bland annat framhålls vikten av mentorer för nytexaminerade och handledare för verksamhetsförlagd utbildning på förskolor och skolor.

Förvaltningen instämmer i att det är viktiga uppdrag som bör vara meriterande och på så sätt kan motivera fler lärare och förskollärare att åta sig särskilt kvalificerade arbetsuppgifter. För att stärka kopplingen att arbeta på vetenskaplig grund föreslås kontinuerliga möjligheter till utveckling och fördjupning och att huvudmännen strävar efter att anställa lärare med forskarbakgrund, vilket förvaltningen ser som positivt.

Utredningen föreslår att kollegial observation av undervisningen kan vara en del av underlaget för bedömning av undervisningens kvalitet. Det föreslås dock ingen metod för hur denna bedömning ska gå till på ett likvärdigt, systematiskt sätt och som vilar på vetenskaplig grund. Förvaltningen vill dock betona vikten av att kollegiala observationer samtidigt förutsätter att det finns kollegor med hög kompetens att genomföra uppgiften med. En nationell gemensam utvärderingsmodell skulle kunna bidra till en likvärdig bedömning.

Kompetenta lärare i alla skolor – särskilt skickliga där de behövs mest

Det är en utmaning för skolväsendet att hitta former för att attrahera behöriga och erfarna lärare att arbeta i alla skolor. Det behöver vara attraktivt att arbeta i skolor med särskilt svåra förutsättningar. Därför föreslås i skrivelsen att lärare som arbetar i förskolor och skolor under särskilt svåra förutsättningar med beaktande av socioekonomiska förutsättningar ska kunna meritera sig inom systemet på halva tiden, 4 år i stället för 8. Förvaltningen menar att motiveringen till den delen av förslaget som avser färre meriteringsår för lärare verksamma i skolor och förskolor i områden särskilt svåra förutsättningar bör utredas och förtydligas ytterligare.

Förstelärare, lektor och övergångsregler

Karriärstegsreformen föreslås kopplas till det nationella meriteringssystemet på så sätt att endast en meriterad lärare kan utses till förstelärare och endast en särskilt meriterad lärare kan utses till lektor. Huvudmannen utser lärare till karriärstegen förstelärare och lektor, vilket innebär att karriärstegen är kopplade till denna huvudman. För att kravet på meritering ska kunna fungera krävs att det finns tillräckligt många lärare som har fått beslut om de olika meriteringsnivåerna för att en huvudman ska kunna utse förstelärare och lektorer. Det föreslås därför en period på 5 år med övergångsregler från och med att regleringen av professionsprogrammet, och därmed meriteringssystemet, föreslås träda i kraft, dvs. från och den 1 juli 2023: ”De lärare som t.o.m. den 30 juni 2028 har utsetts till förstelärare eller lektor föreslås genom övergångsbestämmelser kunna fortsätta att inneha dessa benämningar så länge de stannar kvar hos samma huvudman. Det är först om de byter huvudman efter den 1 juli 2028 som de behöver uppfylla kravet på att ha uppnått meriteringsnivån meriterad eller särskilt meriterad för att på nytt kunna utses till förstelärare respektive lektor.” Inom nämndens förskolor finns inga förstelärare. Det försvårar tolkningen av övergångsreglerna på förskolan. Förtydligande kan behövas för förskolan. En möjlig farhåga som förvaltningen ser är att förstelärare kan skapa en inläsningseffekt under övergångsperioden. Vid införandet av de nya reglerna kan de flesta tjänsterna vara tillsatta på gamla grunder och därmed blir det få möjligheter för nya att meritera sig.

Möjlighet till långsiktig planering och finansiering

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget om långsiktiga satsningar på nationell nivå. Svaret för fortbildning är i första hand huvudmannens. Då kommuners budget utgår från kalenderår kan det innebära problem vid fortbildningsinsatser som sträcker sig över läsår eller flera budgetår vilket skrivelsen uppmärksammar. Exempel på incitament som stärker möjligheterna till fortbildning och som förvaltningen har goda erfarenheter av är extra tilldelade medel till vikarieersättning. Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 30 september 2021 följande.

1. Kungsholmens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 10 september 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Promemorian omfattar flera professioner inom flera olika utbildningsverksamheter. Förvaltningen bedriver enbart skolverksamhet inom en skolform: förskolan. Förvaltningens synpunkter och förslag är därför begränsade till den del av promemorian som berör förskollärare och förskolans verksamhet. Förvaltningen är positiv till inrättandet av en nationell struktur för kompetensutveckling för lärare, förskollärare och rektorer. En nationell struktur skulle skapa mer likvärdiga förutsättningar för lärare och förskollärare att höja sin kompetens och utvecklas under sin yrkestid oavsett huvudman. Det är också positivt att Skolverket får i uppdrag att samordna kompetensutvecklingen och systemet för meritering.

Förvaltningen instämmer i förslaget att ett nationellt program för kompetensutveckling skulle höja läraryrkets attraktionskraft och gynna undervisningen i förskola och skola. Det skulle också gynna samverkan mellan lärosäten och yrkesverksamma lärare och förskollärare och stärka den vetenskapliga grunden. Det är positivt att kompetensutvecklingsinsatserna inte är statiska utan kan förändras över tid för att följa aktuell forskning och verksamhetens behov. I förslaget är det inte preciserat hur strukturen för kompetensutvecklingen ska se ut för olika befattningar.

Förvaltningen menar att det vore bra om kompetensutvecklingen hade olika spår för förskollärare, lärare och rektorer utifrån respektive yrkesgrupps uppdrag. Förvaltningen är positiv till att förskollärare och lärare som bedriver en undervisning av god kvalitet bör kunna få detta bekräftat och att professionsprogrammet ska innehålla ett nationellt meriteringssystem. Det är också bra att meriteringssystemet bygger på nationella kriterier för yrkesskicklighet som kan ligga till grund för tydliga karriärvägar och en ökad professionell status. För att meriteringssystemet ska omfatta även förskolan ser förvaltningen ett behov av att statsbidraget för karriärtjänster (förordning 2019:1288) också inkluderar förskolan om förslaget genomförs. Ett statsbidrag skulle bidra till att göra det möjligt för ekonomiskt svagare huvudmän att anställa meriterade och särskilt meriterade förskollärare. Det är i grunden bra att professionsprogrammet ger förskollärare och rektorer möjligheter till en akademisk karriär.

Bland annat utifrån att det finns ett behov av mer förskoledidaktisk forskning. Det är dock viktigt att olika former av akademiska meriter kan leda till professionsutveckling för att även gynna förskollärare och lärare som vill utveckla undervisningen med barnen och eleverna. Förvaltningen anser att det är av högsta vikt att förskollärare som undervisar i barngrupp kan få en professionsutveckling utan att gå vidare till andra uppdrag när de når en högre akademisk nivå. Det skulle till exempel kunna vara att ge dem möjlighet till verksamhetsnära forskning på den egna förskola som sedan leder till någon form av meritering. Förvaltningen bedömer att det skulle ge större möjligheter till att ha kvar skickliga förskollärare i verksamheten över tid. Förvaltningen ser professionsprogrammet som ett steg i rätt riktning men det är samtidigt viktigt att utforma det så att det verkligen leder till en förbättrad undervisning och en större likvärdighet ur ett barn- och elevperspektiv.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 23 september 2021 följande.

1. Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Särskilt uttalande gjordes av Elvir Kazinic m.fl. (S) och Ahmed Sharaf Abdi m.fl. (V), *bilaga 1*.

Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 6 september 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Promemorian omfattar flera professioner inom flera olika utbildningsverksamheter. Förvaltningen bedriver enbart skolverksamhet inom en skolform: förskolan. Förvaltningens synpunkter och förslag är därför begränsade till den del av promemorian som berör förskollärare och förskolans verksamhet. I huvudsak bedömer förvaltningen att förslaget medför positiva konsekvenser för förskolan. I likhet med tidigare utredningar bedömer förvaltningen att det finns ett behov av att höja förskolläraryrkets attraktivitet för att locka fler till förskolläraryrket. Med ökade möjligheter att göra karriär inom förskolan följer en ökad attraktivitet för yrket och förbättrade möjligheter för förskolan att anställa kompetenta förskollärare. Tidigare forskning har visat hur avgörande förskollärarnas kompetens är för kvaliteten i förskolan.

Samtidigt bedömer förvaltningen att det är särskilt svårt att rekrytera kompetent personal till förskolor i områden med låg socioekonomisk status. Möjligheten för huvudmän att utse förskollärare till meriterad respektive särskilt meriterad förskollärare omfattar ökade kostnader. Det gör också den föreslagna skyldigheten i skollagen att erbjuda kompetensutveckling som bidrar till att förskollärare kan uppnå villkoren för meriterad respektive särskilt meriterad. Mot den bakgrunden ser förvaltningen ett behov av att statsbidraget för karriärtjänster (förordning 2019:1288) också inkluderar förskolan om förslaget genomförs. Ett statsbidrag

skulle bidra till att göra det möjligt för ekonomiskt svagare huvudmän att anställa meriterade och särskilt meriterade förskollärare. Av promemorian (avsnitt 9.5) framgår att professionsprogrammet tillsammans med statsbidraget ska bidra till att fler förstelärartjänsten kan utses i socioekonomiskt svaga områden. Detta gäller dock inte för förskolan som inte har ett sådant statsbidrag. Det finns istället en risk för att huvudmän som redan idag har gynnsamma förhållanden för att bedriva en effektiv förskoleverksamhet också får möjligheten att inrätta fler tjänster för meriterade förskollärare och särskilt meriterade förskollärare.

Därutöver ges sådana huvudmän en större möjlighet att erbjuda kompetenshöjande insatser för förskollärare som ännu inte nått meriteringsnivån. Det är särskilt viktigt att den halverade tiden för meritering för socioekonomiskt svaga områden kvarstår om professionsprogrammet genomförs. Beteckningen meriterad förskollärare föreslås delvis grundas i en ökad kompetens inom ramen för den nationella strukturen för kompetensutveckling som i huvudsak ska ges genom kurser på högskola och universitet. Förvaltningen bedömer att det finns ett behov bland förskollärare att kontinuerligt utveckla sin didaktiska kompetens. Många förskollärare behöver fortsätta utveckla hur teoretiska kunskaper kan omsättas i undervisning och planering samt uppdatera sig om de teoretiska kunskaperna i sig. I de tidigare utredningar som omnämns i promemorian uppges liknande problematik med akademisk kompetensutveckling. Förvaltningen bedömer därför att det inom ramen för en nationell struktur för kompetensutveckling snarare är aktuellt med mer praktiska kompetensutveckling.

På ett motsvarande sätt är det viktigt att Skolverkets bedömning av förskollärarens undervisning baseras på observationer av den aktuella förskollärarens praktik. I promemorian omnämns en sådan bedömning kan göras kollegialt av förskollärare med andra huvudmän. Förvaltningen ställer sig mycket positiv till en sådan form av kollegial bedömning som ett komplement till de formella kraven. En sådan bedömning adresserar att många förskollärare har svårt att omsätta sina teoretiska kunskaper i sin pedagogiska praktik.

Reservationer m.m.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Elvir Kazinic m.fl. (S) och Ahmed Sharaf Abdi m.fl. (V) enligt följande:

Vi socialdemokrater instämmer i stora drag i förvaltningens remissvar på promemorian från kommunstyrelsen Professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare (fortsättningsvis betecknat som PM) och vill därutöver anföra. I förvaltningens svar lyfts behovet av ökad tydlighet och transparens i utseendet av förstelärare, men svaret avgränsas i övrigt till förskolan då det är ”den enda skolform som bedrivs inom förvaltningen”. Därmed avgränsar sig förvaltningen onödigt från möjligheten att lämna synpunkter för skolan som helhet vari förskolan är en del.

Vidare påpekas i förvaltningens svar att statsbidrag saknas för förskolan för att i likhet med skolan kunna bidra till att ”motsvarigheten till förstelärartjänster kan utses i socioekonomiskt utsatta områden”. Vår mening är att kostnader för väl kvalificerad och hög kompetens är oerhört viktiga för kvaliteten i förskolan och finansieringsmöjligheten ska inte vara ett hinder i våra socioekonomiskt svaga områden. I synnerhet inte i särskilt utsatta områden, som vår stadsdel har två av och vilket är en beteckning som vi vill ska kunna tas bort från kartan över hela Sverige. Framför allt kan vi med förenade krafter påverka utvecklingen i rätt riktning i de två som finns i vår stadsdel. Ett statsbidrag som även direkt tillgodoser förskolans finansiering är alltså nödvändigt. Av PM:et framgår att OECD i sin rapport från 2015 (Improving Schools in Sweden) lyft att skolväsendet behöver stärkas på systemnivå, bland annat när det gäller ledning av skolor. Lärare och förskollärare är beroende av en god arbetsledning. Beträffande denna del har förvaltningen inte uttalat sig och kan därmed antas samtycka.

Vi vill poängtera, att den forskning som redan finns, styrker erfarenheter från skolan/förskolans värld och visar att det är uppenbart att rektors yrkeskompetens är avgörande för skolans och förskolans utveckling. Hur viktig är då inte skolledning och rekrytering av rektorer? Mot denna bakgrund kan det inte nog understrykas att det finns ett behov av att lärare och förskollärare som vill yrkesväxla till rektor kan förbereda sig för uppdraget. I PM:et under punkten 3.4 finns en intressant rubrik: ”Rektorsuppdraget är komplext och kräver god förberedelse” särskilt mot bakgrund av att det ”saknas en sammanhållen struktur för både förberedande och kompetensutveckling för rektorer” (PM 3.3.1). Detta visar på nödvändigheten av att en rekryteringsutbildning är stor i synnerhet med de stora krav som ställs på dagens skola/förskola och de som ska leda den.

Noteras kan nedan utdrag under punkten 4.7: ”Varje huvudman ska se till att rektorerna går en särskild befattningsutbildning eller en utbildning som kan jämföras med denna. Utbildningen ska påbörjas snarast möjligt efter det att rektorn har tillträtt sin anställning och den ska vara genomförd inom fyra år efter tillträdet. När det gäller rektorer för förskoleenheter ska utbildningen vara genomförd inom fem år från tillträdet (2 kap 12 § första stycket skollagen).” Hur vanligt är det i dagens yrkesliv att rekrytera först och utbilda sen under 4-5 år? Hur kan det säkerställas att de man rekryterat är bäst lämpade? Det framgår inte av remissvaret vilka synpunkter förvaltningen har på de delar som berör rekrytering och utbildning av rektorer. Finns det faktorer, omständigheter som är av särskild vikt för våra områden och som bör lyftas inför utformningen av en sådan utbildning? Flera utredningar har uppmärksammat, exempelvis åren 2014, 2015 och 2017, avsaknaden av en nationellt erkänd utbildning där deltagarna examineras till rektor. Hur många utredningar till behövs det? När kan vi ta del av ett skarpt förslag? En genomlysning av rektorsutbildning, dess utformning och finansiering bör inte nämnvärt fördröja beslut och genomförande i närtid.